

Με τον όρο 'γενιά του Τριάντα' εννοούμε στη λογοτεχνία, κατά τρόπο γενικό και συμβατικό, τους νέους συγγραφείς που εμφανίστηκαν μέσα στη δεκαετία 1930 με 1940. Λέγω «κατά τρόπο γενικό και συμβατικό», επειδή αν προσέξουμε καλύτερα τη ληξιαρχική ηλικία ορισμένων συγγραφέων, που θεωρούνται όχι μόνο εκπρόσωποι της γενιάς αυτής, αλλά και κάπως ηγετικές μορφές της, θα διαπιστώσουμε ότι παραβιάζουν τα αρχικά χρονολογικά πλαίσια, εφόσον το 1930 είχαν ήδη αρχίσει να μορφοποιούν το έργο τους. Αυτό συμβαίνει, λόγου χάρη, με τον [Μυριβήλη](#), που γεννημένος το 1892, παρουσιάζει μια προσωπικότητα συγκροτημένη ήδη στους Βαλκανικούς Πολέμους· είτε με τον [Σεφέρη](#), που, γεννημένος το 1900, λίγο νεότερος από τον [Καρυωτάκη](#), ξεκινά περίπου τη στιγμή που κλείνει απότομα η δραστηριότητα του [Καρυωτάκη](#). Με ένα αυστηρότερο χρονολογικό κριτήριο, μηχανικά εφαρμοσμένο, προσωπικότητες σαν τους δυο μεγάλους λογοτέχνες που ενδεικτικά μνημόνεψα, θα έπρεπε να μείνουν έξω από τη γενιά που μας απασχολεί. Για την αδυναμία να καθοριστεί μια χρονολόγηση ασφαλής, ας σκεφτούμε και την περίπτωση του [Ελύτη](#) που γεννήθηκε το 1911 και παρουσιάζεται στη μέση της δεκαετίας, το 1935. Σχετικά με την ομάδα των πραγματικά νέων μέσα στη γενιά συμβαίνει και τούτο επίσης: υπάρχει η περίπτωση, λόγου χάρη, του Τερζάκη που, παρ' όλο ότι υπήρξε μια από τις πρώτες συνειδήσεις που ανάγγειλαν ώριμα και μαχητικά την ανανέωση του 1930, έμεινε οργανικά δεμένος στη μισοσκότεινη ατμόσφαιρα του καρυωτακικού χώρου.

Ωστόσο, και παρά την έλλειψη μιας συντονισμένης εμφάνισης της γενιάς του Τριάντα, είναι αναμφισβήτητο ότι εκεί γύρω στα 1930 γίνεται αισθητή μια αλλαγή, μια ρήξη με το παρελθόν, ενώ παράλληλα εμφανίζονται προβληματισμοί που τεκμηριώνουν τη γέννηση μιας νέας συνείδησης, στηριγμένης σε μορφωτικά εφόδια και σε ψυχική διάθεση διαφορετικά από τα πριν γνωστά.

Mario Vitti, *Η Γενιά του Τριάντα'. Ιδεολογία και μορφή*. Με μια νέα εισαγωγή, Ερμής, Αθήνα 2006, 21-22.

[Η Γενιά του '30. Παράδοση και Μοντερνισμός.](#)

Ο ανταγωνισμός των «νέων» συγγραφέων [...] προς τους «παλαιούς», με κύριο ζητούμενο το «συγχρονισμό» με τις διεθνείς λογοτεχνικές αναζητήσεις, είναι έντονος από τις αρχές της δεκαετίας του 1920 και ακόμη ενωρίτερα. Η σύγκρουση των λογοτεχνικών «γενεών», ωστόσο, παίρνει διαφορετική τροπή στα τέλη της ίδιας δεκαετίας, όταν μια καινούργια ομάδα νέων (εκείνη που ο [Θεοτοκάς](#) πρώτος ονόμασε «γενεά του 1930») έκανε, σύμφωνα με τον [Ελύτη](#), «την εμφάνισή της γεμάτη τόλμη, αξιοπρέπεια, ενημέρωση και

πολιτισμό» για να εκτοπίσει –κάπως πρόωρα– στο παρελθόν τους «νέους του 1920» με την επιβολή του δικού της ισχυρού μύθου. [...]

Οι «νέοι του 1930» προωθούσαν δυναμικά τη ρήξη με το «μίζερο» λογοτεχνικό παρόν, προβάλλοντας –στη θέση της «άρνησης» που του καταλόγιζαν– την ισχυρή κατάφαση που παιάνιζε με μπαρεσική «αφτάδεια» το 1929 ο **Θεοτοκάς** στο *Ελεύθερο Πνεύμα*: πίστη στο μέλλον, στην ταχύτητα του σύγχρονου κόσμου, στη ρώμη της γυμνασμένης και υγιούς νεότητας, στην ατομικότητα και την ελεύθερη βούληση, στη δημιουργική φιλοδοξία, στη δύσκολη τέχνη. Ο αυτοπροσδιορισμός των νέων του '30 παρέπεμπε εξ αρχής σε μια διπλή (και αντιφατική) ταυτότητα: ήταν «οι ανυπόταχτοι, οι ανικανοποίητοι, οι τυχοδιώκτες της ψυχής και του πνεύματος» και, συγχρόνως, «οι νέοι διανοούμενοι, ανεκδήλωτοι ακόμα και άγνωστοι, που θα αναλάβουν αύριο την πνευματική καθοδήγηση του Ελληνισμού» και θα προωθήσουν «μια ελληνική πνευματική αναγέννηση». [...]

Τάκης Καγιαλής, *Η επιθυμία για το μοντέρνο. Δεσμεύσεις και αξιώσεις της λογοτεχνικής διανοήσης στην Ελλάδα του 1930*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007, 183-185.

Το πρώτο τεύχος των «Νέων Γραμμάτων» (1935).

Με το 1935, φτάνουμε στον πιο σημαντικό χρόνο της νέας ποίησης. Είναι μια χρονιά δημιουργική, μια χρονιά θεμελιωμάτων, μια χρονιά-μήτρα. Τον Γενάρη του 1935, πρωτοεκδίδεται το περιοδικό *Τα Νέα Γράμματα*, που σε λίγο θα αποβεί το κύριο όργανο της νέας ποίησης, ο καθρέφτης όλων των νεωτέρων τάσεων, ο κριτικός απολογητής και ο ενισχυτής κάθε πραγματικά νέας ποιητικής προσπάθειας. Το Μάρτη του ίδιου χρόνου, κυκλοφορούν δυο από τα πιο βασικά έργα της νεώτερης ποίησης, το *Μυθιστόρημα* του **Γιώργου Σεφέρη**, που μ' αυτό ο ποιητής της *Στροφής* θα μας παρουσιάσει περπατώντας σταθερά στους καινούριους ποιητικούς δρόμους, και η κλασική πλέον *Υψικάμινος* του **Ανδρέα Εμπειρίκου**, το βιβλίο με το οποίο έκαμε ο **υπερρεαλισμός** την επίσημη και την υπεύθυνη εμφάνισή του στην

Ελλάδα. Και το Νοέμβριο του 1935, από τις σελίδες των *Νέων Γραμμάτων* θα πρωτοεμφανιστεί ο **Οδυσσέας Ελύτης**, ένας από τους πιο δυνατούς μοχλούς της νέας ποίησης, η σημαντικότερη ποιητική μορφή έπειτα και μαζί με τον **Σεφέρη**. Ό,τι αργότερα θ' αποτελέσει το σώμα της νέας ποίησης, πρωτοδηλώνεται μέσα στα χρονικά όρια του 1935. Ο χρόνος αυτός είναι ένας από τους πιο ιστορικούς της νεοελληνικής ποίησης, γιατί από κει και πέρα, κυρίως, άλλαξε τελειωτικά η μορφή του ποιητικού μας λόγου· από κει και πέρα, διαχωρίζεται **το μοντέρνο ρεύμα** από την παράδοση, όχι πια με έργα προδρομικά και αβέβαια, αλλά με γνήσιους ποιητικούς καρπούς...

Ανδρέας Καραντώνης, *Εισαγωγή στη νεώτερη ποίηση*, Δίφρος, Αθήνα 1958, 164-165.

Η επιθυμία για ενεργό και ισότιμη συμμετοχή στην πνευματική ζωή της Ευρώπης αποτελεί τυπικό στοιχείο του αυτοπροσδιορισμού της «γενιάς» [του 1930] και ίσως το ισχυρότερο κίνητρο για την απόπειρα αφομοίωσης του **μοντέρνου**. [...]

Η εκσυγχρονιστική επιθυμία εκδηλώνεται από τις αρχές της δεκαετίας του '30 με ποικίλους τρόπους. Από τη μια πλευρά, στο επίπεδο της ενημέρωσης, με μεταφράσεις λογοτεχνικών κειμένων (του Βαλερύ, του Έλιοτ, του Αραγκόν, του Ελυάρ, του Μαγιακόβσκι, του Τζούς κ.ά.) και με ορισμένα κατατοπιστικά δοκίμια (όπως, π.χ., εκείνο του Δημ. Μεντζέλου για τον **υπερρεαλισμό**, το 1931, ή η εισαγωγή του **Σεφέρη** στον Έλιοτ, το 1936)· και από την άλλη, με τις πρώτες απόπειρες για ανανέωση της πρωτότυπης λογοτεχνικής παραγωγής. Στην πεζογραφία, το συγγραφικό ενδιαφέρον μετατοπίζεται από το ποιητικότροπο πεζό και το διήγημα προς το μυθιστόρημα και το δοκίμιο. Το νέο μυθιστόρημα του '30 επιχειρεί ως επί το πλείστον τη συνθετική αναπαράσταση της σύγχρονης (κυρίως αστικής) κοινωνικής ζωής· μια περισσότερο προωθημένη εκδοχή του πειραματίζεται προς την κατεύθυνση της απόδοσης της «εσωτερικής», υποκειμενικής πραγματικότητας και των νοητικών διεργασιών που τη συνθέτουν (με τα πρώτα έργα του Στ. Ξεφλούδα και των άλλων πεζογράφων των *Μακεδονικών Ημερών*, αλλά και του Σκαρίμπα, του Μπεράτη κ.ά.). Στην ποίηση, εξάλλου, όπου στη διάρκεια της δεκαετίας του '30 κατοχυρώνεται η ηγεμονία του **ελεύθερου στίχου**, νεωτερικές εκδηλώσεις εμφανίζονται από νωρίς (Ντόρρος, **Σεφέρης**, Δρίβας, Σαραντάρης, Ράντος, Παπατσώνης, Μάτσας κ.ά.)· η αλλαγή παραδείγματος, ωστόσο, γίνεται κοινή συνείδηση από το 1935 και ύστερα, με την εμφάνιση δύο έργων (την *Υψικάμινο* του **Εμπειρίκου** και το *Μυθιστόρημα* του **Σεφέρη**), που εφεξής σηματοδοτούν τις δύο κεντρικές κατευθύνσεις του ελληνικού ποιητικού **μοντερνισμού**. Το 1935, όμως, είναι η χρονιά κατά την οποία

αναγνωρίζεται από πολλούς κριτικούς η σημαντική συνεισφορά της γενιάς και στον χώρο της πεζογραφίας.

Τάκης Καγιαλής, *Η επιθυμία για το μοντέρνο. Δεσμεύσεις και αξιώσεις της λογοτεχνικής διανοήσης στην Ελλάδα του 1930*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007, 189-192.

Η λεγόμενη «γενιά του 1930», οι λογοτέχνες δηλ. που παρουσιάστηκαν γύρω από τη χρονολογία αυτή, ανανέωσαν δημιουργικά όχι μόνο την ποίηση αλλά και την πεζογραφία, η οποία [...] στα χρόνια 1920-30 φυτοζωούσε σε μια καθυστερημένη επιβίωση της **ηθογραφίας** περιγράφοντας τη μίζερη ζωή της φτωχογειτονιάς. Οι νέοι λογοτέχνες έστρεψαν τη ματιά τους προς ευρύτερους ορίζοντες, ζήτησαν να ανιχνεύσουν ψυχολογικές καταστάσεις συνθετότερες, να αντιμετωπίσουν προβλήματα κοινωνικά και ανθρώπινα, προσπάθησαν ακόμη να ξεπεράσουν τα στενά ελληνικά όρια και να πορευτούν παράλληλα με τη σύγχρονη ευρωπαϊκή πεζογραφία. Τέλος δοκίμασαν επίμονα, ξεπερνώντας τα όρια του διηγήματος και της νουβέλας, να εκφραστούν με το κατ' εξοχήν σύγχρονο μέσο, το μυθιστόρημα. Με συνείδηση καθαρά λογοτεχνική ζήτησαν ακόμα μιαν ανανέωση και στο ύφος και στη γλώσσα, ξαναπιάνοντας την παράδοση των πιο δόκιμων πεζογράφων του δημοτικισμού (του **Καρκαβίτσα** π.χ. ή του Βλαχογιάννη), πλουτίζοντας όμως την εκφραστική γραφικότητα εκείνων με μια σύγχρονη, μεστότερη γλωσσική αίσθηση.

Ένα γεγονός άσκησε μεγάλη επίδραση στους λογοτέχνες της γενιάς αυτής, γεγονός που ρίχνει τη βαριά σκιά του σε όλη τη μετέπειτα λογοτεχνική παραγωγή και σε όλη την πνευματική και την κοινωνική οργάνωση: η Μικρασιατική καταστροφή και η ανταλλαγή των πληθυσμών που ακολούθησε [...]. Ιδέες και όνειρα που έτρεφαν τις προηγούμενες γενιές για την αποκατάσταση του ελληνισμού στα πρωτυτερινά όρια του Βυζαντινού κράτους, κατέρρευσαν μονομιάς τον Σεπτέμβριο του 1922, και μια καινούρια τραγικότητα και σοβαρότητα αντικατέστησαν τον προγενέστερο κάπως χιμαιρικό ρομαντισμό. Η γενιά του 30 εκφράζει στη λογοτεχνία την καινούρια αυτή ωρίμανση.

Λίνος Πολίτης, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1998 (9η έκδ.), 302.

Οι συγγραφείς που δημοσίευσαν το πρώτο τους μυθιστόρημα αυτή την περίοδο μπορούν να διαιρεθούν σε τρεις ομάδες. Στο κέντρο κάθε ομάδας υπάρχει ένας κύκλος ατόμων, που συνεργάζονταν και είχαν κοινούς στόχους, τους οποίους συχνά υιοθετούσαν, αφού πρώτα τους προσάρμοζαν, και άλλοι συγγραφείς έξω από τα στενά όρια της ομάδας. Η πρώτη ομάδα που εμφανίστηκε ήταν αυτή που ονομάστηκε ‘Αιολική Σχολή’. Και οι τέσσερις μυθιστοριογράφοι της ‘σχολής’ αυτής [Φώτης Κόντογλου, Ηλίας Βενέζης, Στράτης Μυριβήλης, Στρατής Δούκας] είχαν προσωπικές εμπειρίες από το βίαιο ξεριζωμό του ελληνικού πληθυσμού της Μικράς Ασίας το 1922. Αυτοί είδαν τη μυθιστοριογραφία ως τρόπο για να επικοινωνήσουν και να κρατήσουν ζωντανά στη μνήμη τα ιστορικά γεγονότα. Οι συγγραφείς της δεύτερης ομάδας, μερικοί από τους οποίους επίσης ξεριζώθηκαν από τη Μικρά Ασία, συμμερίζονταν τους, σε γενικές γραμμές, **ρεαλιστικούς στόχους** της πρώτης ομάδας, αλλά επέμεναν να προσβλέπουν στο μέλλον παρά πίσω στο παρελθόν. Κάποιοι από αυτή την ομάδα συνδέθηκαν με το περιοδικό *Τα Νέα Γράμματα*, που ιδρύθηκε το 1935, και η δράση στα μυθιστορήματα και τα διηγήματά τους εκτυλισσόταν κατά κύριο λόγο σε ένα σύγχρονο αστικό περιβάλλον. Πολλά έργα τους αντιμετώπιζαν, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, κοινωνικά και/ή ιδεολογικά θέματα και τα περισσότερα έφεραν ένα βαρύ ιδεολογικό φορτίο. Τέλος, σε πλήρη αντίθεση προς τις δύο προηγούμενες ομάδες, βρίσκεται η ομάδα των συγγραφέων που έχουν κέντρο τη Θεσσαλονίκη και το περιοδικό *Μακεδονικές Ημέρες*, που ιδρύθηκε το 1932. Αυτοί οι συγγραφείς αδιαφόρησαν πλήρως για την ακριβή αναπαράσταση της πραγματικότητας και έδωσαν αποχρώσεις δικές τους στους εσωστρεφείς πειραματισμούς που χαρακτήρισαν το **Μοντερνισμό** της περασμένης δεκαετίας στην Ευρώπη.

Roderick Beaton, *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία. Ποίηση και Πεζογραφία, 1821-1992*, μτφ. Ευαγγελία Ζουργού-Μαριάννα Σπανάκη, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1996, 180.